

CRITICSLAB

zaterdag 18 oktober 2014

ONTWERP
SCHUUR
KUNST.ORG

PRUYS
BEKAERT
PROGRAMMA

CRITICSLAB

OP ZATERDAG 18 OKTOBER 2014

De nieuwe rol van de design- en architectuurcriticus

Onderzoek hoe je de rol van criticus breder kan maken dan die van de (traditionele) auteur.
Hoor van collega-critici en ondernemers andere zakelijke inzichten.
Probeer samen met collega's andere vormen van tekstproductie uit.

Dutch Designweek 2014 is een goede aanleiding om jouw rol van criticus aan te scherpen en te verbreden. Laat je inspireren door auteurs die andere perspectieven innemen. CriticsLab is gericht op beginnende en meer gevorderde schrijvers in de creatieve industrie.

Mensen die professioneel met regelmaat (moeten) schrijven maar ook actieve en ambitieuze (micro) bloggers zijn welkom.

Criticslab is onderdeel van het Pruys-Bekaertprogramma een initiatief van ArchiNed en Designplatform Rotterdam. Het programma heeft tot doel, het stimuleren van ontwerpschrijfkunst én design- en architectuurkritiek in de Lage Landen om de (geschreven) dialoog tussen ontwerper, criticus en 'het grote publiek' te entameren.

plek

CriticsLab vindt plaats op een van de locaties van Dutch Design Week 2014: Temporary Art Centre Eindhoven (TAC). In het gebouw zijn verschillende tentoonstellingen te zien van DDW. In de loop van de maand september zal TAC hun programma bekend maken.

dagindeling

De dag start met een plenair 'hoorcollege' en een discussie over veranderingen in het vakgebied van de criticus door Floor van Spaendonck. Daarna staan zes workshops twee aan twee geprogrammeerd in drie blokken. Bij de aanmelding kun je jouw persoonlijke voorkeur opgeven. Deze voorkeur willigen wij in, in volgorde van de binnenkomst van de aanmelding.

9:00 – 10:20 uur	1. Hoe is kritiek door online distributie veranderd? (plenair)
10:30 – 12:30 uur	2. Internationalisering en wisselende contexten (ruimte 1) 3. Voorbij het individueel auteurschap: co-creatie (ruimte 2)
12:30 – 13:00 uur	middagpauze, lunch
13:00 – 14:50 uur	4. Fundraising en nieuwe verdienmodellen (ruimte 1) 5. Verkenning van nieuwe rollen voor de criticus (ruimte 2)
15:00 – 16:50 uur	6. Argumentatie & techniek van schrijven. (ruimte 1) 7. Zelfreflectie: De Kritische Hangmat (ruimte 2)
17:00 – 18:30 uur	rondleiding langs DDW-programma in Temporary Art Centre Eindhoven (TAC)

MODULE 1

Hoe is kritiek door online distributie veranderd?

expert: Floor van Spaendonck

inhoud

Bestaat er nog zoiets als 'schrijven voor het web'? Kun je het onderscheid benoemen tussen web-, krant- en tijdschriftredactie? Bestaan er zelfs geschreven en ongeschreven wetten aangaande lengte, woordgebruik, vorm en stijl? Kun je het eigenlijk wel aanleren om langer en korter te schrijven? Welke beproefde methoden bestaan om ervoor te zorgen dat je artikel van voor tot achter gelezen wordt?

Welke SEO methoden (Search engine optimization) zijn nuttig voor de blogger? Wanneer en bij welke boodschappen zijn social media productief voor jou? Wat kun je van een crowd verwachten, en hoe bouw je die op?

sfeer en werkwijze

Hoorcollege door Floor van Spaendonck, die een expliciete opvatting heeft over dit thema.

Daarna mogelijkheid tot discussie. Deze voordracht dient ter aanscherping van het denken over dit onderwerp.

Inkijk in, en verklaring van hun werkwijzen.

MODULE 2

Internationalisering en wisselende contexten

experts: Dingeman Kuilman en Lucas Verweij

inhoud

Het discours over architectuur en design passeert vakinhoudelijke, geografische en contextuele grenzen. Hoe gaan wij om met het publiceren in verschillende talen en voor verschillende doelgroepen? Bovendien zal een architectuur-of designcriticus misschien ook teksten schrijven voor tech-, of styleblogs. De sfeer en de contexten kunnen per opdracht sterk verschillen.

En wat gebeurt er met je als je in een 'vreemde taal' schrijft. Hoe ga je om met professionele vertalers? Hoe controleer je ze?

Hoe kan je tegemoetkomen aan een 'tone of voice', zowel in het Nederlands als in het Engels of een andere taal? Hoeveel controle over je woorden en je context wil je hebben?

sfeer en werkwijze

Rondetafelgesprek waaraan experts zijn toegevoegd. Experts houden een inleiding. De noties komen op tafel vanuit persoonlijke ervaringen van de deelnemers. Experts vullen die aan met eigen ervaringen en theoretische inzichten en vakliteratuur.

MODULE 3

Vorbij het individueel auteurschap: co-creatie

experts: Marina van den Bergen en JaapJan Berg

inhoud

Als de criticus een vraag- en antwoordspel wil entameren in het voortgaande gesprek over architectuur en design is het dan niet een logische stap om af en toe te experimenteren met het schrijven van groepskritieken? Schrijven is dan niet langer een solistische praktijk maar teamwork.

voorbeelden

Wetenschappelijk artikel waarin verschillende specialistische aspecten samenkomen. Brainstormsessie die uitmondt in een samenvatting, bedoeld voor publicatie.

sfeer en werkwijze

Alle deelnemers leggen tweeonderwerpen op tafel. Hieruit worden drie (of meer) opties gekozen die uitgewerkt worden. De groep deelt zichzelf op in teams die een van de opties gaan uitvoeren. Huiswerk vooraf: twee onderwerpen bedenken waarover je wilt schrijven.

MODULE 4

Fundraising en nieuwe verdienmodellen

expert: Sophie Krier

inhoud

Hoe kwam de criticus vroeger aan geld en hoe zit dat nu? Het schrijven van een artikel, essay, post, of zelfs tweet kan gezien worden als een poging om een onderwerp onder de aandacht te brengen en te problematiseren. Bruno Latour schreef in *Making Things Public* dat dingen die ons aan het hart gaan op te vatten zijn als *objecten die een verzameling van belanghebbende partijen om zich heen vergaren*. Dingen hebben volgens Latour 'agentschap': ze zijn in staat om andere dingen in beweging brengen. Welke productieve allianties kun je smeden rond een onderwerp die je bezig houdt? Kunnen distributie en financiering voortaan hand in hand gaan? Wat is er nog overgebleven van de oude bolwerken van overheidsfinanciering en welke nieuwe vormen van financiering komen op? In welke gevallen is het slimmer om overheidsloketten vooral links te laten liggen? Welke rol speelt de lezer in dit spel (betaalt hij voortaan per artikel?). Kortom: Welke nieuwe verdienmodellen kunnen we voor de criticus benoemen, anders dan x cent per woord?

sfeer en werkwijze

Afwisseling van rondetafelgesprek, korte voordrachten en theoretische inzichten. De workshop heeft het karakter van een intervisie gesprek, ingeleid door een korte lezing van Sophie Krier over waarde herkennen en waarde maken. Cursisten worden aangemoedigd om eigen voorbeelden mee te nemen als zij specifieke ervaringen willen delen met hun tafelgenoten.

MODULE 5

Verkenning van nieuwe rollen voor de criticus

expert: Dingeman Kuilman

inhoud

Elke criticus weet dat autoriteit verdiend moet worden met veel lezen, veel zien en veel schrijven. Maar steeds vaker moet daar iets aan toegevoegd worden. Je kunt je niet langer ‘verstoppen achter het beeldscherm’. De waarde van artikelen wordt ook afgemeten aan de persoonlijkheid van de criticus.

Hoe beweeg jij je in het domein waarover je schrijft? Welke inhoudelijke bijdrage lever je, anders dan het schrijven van kritieken? Ben je goed in paneldebatten, voordrachten en lezingen en andersoortige opdrachten als gastcurator, inleider etcetera? Beweeg je je in internetfora? ben je sowieso online actief? Waarmee kan jouw praktijk verrijkt worden? Hoe kan de criticus verrijkend zijn voor mensen buiten het domein?

voorbeelden

Cureren: Wat betekent cureren. Hoe staat dat in relatie tot schrijven? Denk aan Hou Hanru, Hans-Ulrich Obrist of Jeanne van Heeswijk en Sophie Krier.

Gidsen & duiden: Mensen als Alexander Klöpping, Nalden of Rob Wijnberg schrijven allen maar zijn door de tijd heen ook in andere rollen terecht gekomen.

Embedded criticism. (denk aan Aaron Betsky). Vergt deze vorm van kritiek een andere attitude?

Projecten initiëren: (tentoonstellingen, manifestaties). denk aan Tracy Metz, Lucas Verweij.

Docentschappen: kan je lesgeven leren? Kun je lesstof ontwikkelen, en hoe kun je op de radar komen van onderwijsinstututen?

Spreken & lezingen geven: hoe kan je dat leren? Wat is daar voor nodig vanuit schrijvend perspectief?

Modereren: ‘Interview is de basis van moderatie’, aldus Felix Rottenberg. Kan je modereren leren?

sfeer en werkwijze

Rondetafelgesprek waaraan expert is toegevoegd. Expert houdt een inleiding. De noties komen op tafel vanuit persoonlijke ervaringen van de deelnemers. Experts vullen die aan met eigen ervaringen en theoretische inzichten en vakliteratuur.

MODULE 6

Argumentatie & techniek van schrijven

expert: Marina van den Bergen

inhoud

Hoe bouw je een leesbaar, interessant artikel op, schrijf je een consistent betoog? Hoe kies je daarvoor de juiste vorm? Wat zijn de kneepjes van het vak om de aandacht vast te houden? Is een hoofdredacteur warm te krijgen voor jouw artikel?

sfeer en werkwijze

Werkcollege: Cursisten sturen van te voren een zelf geschreven (opiniërend) artikelen of opiniestukken op. Tijdens het werkcollege worden de teksten geanalyseerd en besproken. Huiswerk: opsturen van een zelf geschreven artikel, vooraf lezen van een aantal teksten.

MODULE 7

Zelfreflectie: De Kritische Hangmat

experts: Lucas Verweij en Jeroen Deckers

inhoud

Collega-critici ken je wel uit de bladen en af en toe spreek je ze in het wild, maar hoe zou het zijn om met twee collega's intensief in te gaan op een vraagstuk die jou al een poos bezighoudt? In deze module vertellen deelnemers niet zozeer successtories maar delen zij persoonlijke ervaringen met elkaar over zaken die misschien minder goed gingen.

sfeer en werkwijze

Beproefd en ontwikkeld format. Introductie waarin deze vorm van consultancy wordt toegelicht. Na een kennismakende ronde waarin de issues geïnventariseerd worden, worden trio's gevormd. Cursist krijgt persoonlijk advies van twee collega's in zes stappen. Een van de adviseurs is moderator; de andere houdt de tijd in de gaten tijdens het gesprek. Het hele proces neemt ongeveer een half uur tijd. Na dat halfuur worden nieuwe trio's gevormd.

CURRICULUM VITAE VAN DE EXPERTS

JaapJan Berg

Onafhankelijk curator, moderator en publicist op het gebied van architectuur en ruimtelijke ordening. Berg was eerder o.a. curator bij het Nederlands Architectuurinstituut, redacteur van het Jaarboek Architectuur en senior coördinator bij het architectuurcentrum van Almere. Momenteel is hij ook actief als projectleider en onderzoeker voor het International New Town Institute (INTI).

Marina van den Bergen

Publicist, redacteur en curator op het gebied van architectuur en meer. Ze is hoofdredacteur van ArchiNed, publiceerde tal van artikelen en schreef het boek *Hinder en ontklontering: Architectuur en maatschappij in het werk van Frank van Klingeren*. Van den Bergen maakte tentoonstellingen voor Arcam en Bureau Europa. Ze is gastdocent aan de TU Delft en de Rotterdamse Academie van Bouwkunst en teammember van Archiprix International. Samen met Lucas Verweij initieerde zij het Pruys-Bekaertprogramma.

Jeroen Deckers

Was twintig jaar beleidsmaker bij de Rijksoverheid, hoofdzakelijk in de sector kunst en cultuur. Sinds tien jaar werkt hij zelfstandig als beleidsadviseur en coach van politici en ondernemers. Hij schrijft in opdracht van opleidingsinstituten, bedrijven en culturele instellingen. Daarnaast is hij initiator, producent en moderator van culturele evenementen en kwartiermaker bij Designplatform Rotterdam..

Sophie Krier

Werkt op de grensvlak van ontwerp, onderzoek en onderwijs; behalve dat ze schrijft, initieerde ze symposia, tentoonstellingen, onderwijskundige projecten en publicaties. Zij studeerde als textiel ontwerper af aan de Design Academy en was hoofd van een Designlab aan de Rietveld Academie; ze werkt momenteel tussen Rotterdam en Parijs waar ze vanuit de Cité des Arts werkt aan Field Essays, een eigen onderzoek naar de aard van ontwerpprocessen. Ze heeft ervaring met verschillende fundingsvormen voor uiteenlopende projecten..

Dingeman Kuilman

Studeerde grafische vormgeving aan de Rietveld Academie en werkte daarna samen met Anthon Beeke. In 1994 werd hij bij Philips verantwoordelijk voor visuele communicatie. Vier jaar later ging hij naar FHV/BBDO. Hij was directeur van Premsele, stichting voor Nederlandse vormgeving en bestuursvoorzitter van ArtEZ hogeschool voor de kunsten. Momenteel is hij voorzitter van de Sikkens Foundation en zelfstandig adviseur. Kuilman publiceerde recentelijk de poëziebundel 'Wrakgenoten' (Prometheus, 2014).

Lucas Verweij

Richtte in 1996 een ontwerpbureau Schie op en werd in 2002 directeur van de Academie van Bouwkunst in Rotterdam. Hij onderwees design en architectuur op verschillende onderwijsinstututen in Duitsland, Nederland en Polen. Sinds 2008 woont en werkt hij in Berlijn. In de context van Designplatform Rotterdam ontwikkelden Jeroen Deckers, Willem Kars en hij 'De Gouden Hangmat'. Dit coachingsformat voor ontwerpers is in Berlijn en Rotterdam in praktijk gebracht.

Floor van Spaendonck

Werkt sinds lange tijd op het snijvlak van cultuur en nieuwe media. Zij cureert, schrijft en initieert projecten in e-cultuur, kunst en design.

Tussen 2007 en 2012 was zij directeur van Virtueel Platform. Na de fusie van dat platform werd zij Manager research and development, actualities and policy bij Het nieuwe Instituut in Rotterdam. Eerder werkte zij als hoofd cultuur programmering voor Waag Society (2000-2007) en was zij voorzitter van het bestuur van Trans Artists, de 'beyond expression foundation', een productiehuis voor kunst en design en The Beach, stichting voor social design en innovatie.

de harde feiten

Wanneer	zaterdag 18 oktober 2014. Eerste dag van DDW
Hoe laat	9.00 start lezing blok 1
Waar	Temporary Art Centre Eindhoven Vonderweg 1 5611 BK Eindhoven
Donatie	149 euro, BTW vrijgesteld
Maximaal aantal deelnemers	24
Definitieve deelname	plaatsing in volgorde van binnenkomst van de donatie
Bankgegevens	BIC: RABONL2U, IBAN: NL67 RABO 0136 7338 32 tnv stichting Designplatform Rotterdam o/v donatie CriticsLab
Inschrijven en betalen voor	vrijdag 10 oktober 2014
Hoe in te schrijven?	aanmelden via masterclass@ontwerpschrijfkunst.org
Voor meer informatie	Jeroen Deckers: +31 6 24 22 79 75

*Het Pruys-Bekaertprogramma wordt financieel mede mogelijk gemaakt door:
Stimuleringsfonds Creatieve Industrie.*

**ONTWERP
SCHIJNJE
KUNST.ORG**

PRUYS
BEKAERT
PROGRAMMA